

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТУРИ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

ХАРКІВ

2022

**Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних
занять з навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти адвокатури»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право» спеціальності 293 «Міжнародне право» / Уклад.:
О.М. Овчаренко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 59
с.**

Укладачка:

Доктор юридичних наук, доцентка Овчаренко О.М.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Загальний розрахунок годин навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти адвокатури».....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	6
4. Завдання до практичних занять.....	10
5. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	33
6. Самостійна робота.....	39
7. Питання для самоконтролю.....	40
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	45

1.ВСТУП

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань щодо змісту норм міжнародного законодавства, яке регулює організацію та діяльність інституту адвокатури, порівняння міжнародних стандартів адвокатури з нормами національного законодавства, вивчення наукових національних та зарубіжних наукових доктрин організації і діяльності інституту адвокатури, активізація аналітичної діяльності студентів, вироблення вмінь самостійного аналізу та тлумачення законодавства, проведення науково-дослідницької роботи, спрямованої на подальшу гармонізацію законодавства, що регулює організацію та діяльність інституту адвокатури, із міжнародними стандартами.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо міжнародних стандартів організації та діяльності адвокатури, їх класифікації та сутності;
- вивчення актуальних зарубіжних доктрин організації і діяльності інституту адвокатури;
- опанування категоріально-понятійним апаратом інституту міжнародних стандартів організації та діяльності адвокатури;
- визначення актуальних проблем оптимізації організації і діяльності вітчизняної адвокатури, гармонізації законодавства, що регулює її діяльність, із міжнародними стандартами.
- проведення аналізу організації і діяльності інституту адвокатури та виявлення шляхів оптимізації організації і діяльності адвокатури України;
- розвиток навичок і умінь застосування міжнародних стандартів і принципів організації та діяльності інституту адвокатури у практичній діяльності адвоката.

2.ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
	Усього	У тому числі		
		Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
Модуль 1. Міжнародні і національні стандарти адвокатури: загальні положення.				
Тема 1. Місце і роль інституту адвокатури в умовах формування правової держави в Україні.		2	2	
Тема 2. Правові основи адвокатури: міжнародний і національний рівні.		2	2	
Тема 3. Міжнародні й національні стандарти доступу до професії адвоката.		2	2	
Тема 4. Правовий статус адвоката: міжнародні стандарти і національне правове регулювання.		2	2	
Тема 5. Принципи адвокатської діяльності: міжнародні стандарти і національна практика.				
Разом		10	10	
Модуль 2. Міжнародні і національні стандарти адвокатури: практичні аспекти.				

Тема 1. Міжнародні і національні стандарти етики адвоката.		2	2	
Тема 2. Стандарти взаємодії адвоката з клієнтом: міжнародно-правовий і національний рівні.		2	2	
Тема 3. Стандарти побудови адвокатом взаємовідносин із судом: міжнародний і національний вимір.		2	2	
Тема 4. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності (індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатського бюро та адвокатське об'єднання). Особливості оподаткування адвокатської діяльності.		2	2	
Разом		8	8	
Усього годин / кредитів ECTS		18	18	

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Міжнародні і національні стандарти адвокатури: загальні положення.

Місце і роль інституту адвокатури в умовах формування правової держави в Україні. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення у юридичному механізмі захисту прав людини. Визначення інституту адвокатури. Адвокатура та держава: основні принципи та напрями взаємодії. Місце і роль інституту адвокатури у механізмі судової влади. Адвокатура та громадянське суспільство. Вплив глобалізації на розвиток адвокатури в Україні.

Правові основи адвокатури: міжнародний і національний рівні. Поняття і класифікація правових основ діяльності адвокатури. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» як основне джерело правового

забезпечення адвокатури. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти. Конституційно-правові основи діяльності адвокатури України. Рішення Конституційного Суду України як джерело правового регулювання адвокатури. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та діяльності адвокатури: їх класифікація та загальна характеристика. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та правових позицій Європейського суду з прав людини в становленні інституту адвокатури. Рішення Верховного суду та інших судів як джерело правового регулювання інституту адвокатури.

Міжнародні й національні стандарти доступу до професії адвоката. Міжнародні стандарти доступу до адвокатської професії. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Лекавічієне проти Литви». Вимоги до особи, яка бажає набутти статус адвоката в Україні відповідно до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. Вимоги щодо несумісності адвокатської діяльності з іншими видами діяльності. Процедура складання кваліфікаційного іспиту для особи, яка бажає набутти статус адвоката в Україні. Стажист адвоката. Порядок проходження стажування. Складення присяги адвокатом: процедура і правове значення присяги адвоката. Єдиний реєстр адвокатів України. Особливості статусу адвоката іноземної держави. Практика Верховного Суду з питань набуття статусу адвоката.

Правовий статус адвоката: міжнародні стандарти і національне правове регулювання. Зміст правового статусу адвоката в Україні. Професійні права адвокатів. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації. Гарантії адвокатської діяльності. Юридична відповідальність адвоката. Правовий статус помічника адвоката. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Рекламування адвокатської діяльності. Організація робочого місця адвоката. Підвищення кваліфікації адвоката.

Принципи адвокатської діяльності: міжнародні стандарти і національна практика. Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика. Міжнародні стандарти забезпечення принципів

конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта на окремих стадіях судочинства. Правила фінансового моніторингу для адвоката-2020. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародні стандарти. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта і на стадії виконання доручення клієнта. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою. Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката: загальна характеристика.

Модуль 2. Міжнародні і національні стандарти адвокатури: практичні аспекти.

Міжнародні і національні стандарти етики адвоката. Значення адвокатської етики в діяльності інституту адвокатури. Міжнародні стандарти адвокатської етики. Правила адвокатської етики як основне джерело адвокатської етики. Етичні аспекти відносин адвоката із судом. Етичні аспекти відносин адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування. Етичні аспекти відносин між адвокатами. Правила поведінки адвокатів у соціальних мережах: деонтологічні аспекти. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

Стандарти взаємодії адвоката з клієнтом: міжнародно-правовий і національний рівні. Перша зустріч адвоката з клієнтом. Формулювання правової позиції по справі. Угода про надання правової допомоги адвоката з клієнтом. Документи, які посвідчують повноваження адвоката. Обов'язки адвоката перед клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики. Відмова адвоката від клієнта та відмова клієнта від адвоката. Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування.

Стандарти побудови адвокатом взаємовідносин із судом: міжнародний

і національний вимір. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду. Документи, що підтверджують повноваження адвоката в цивільному, адміністративному, господарському, кримінальному процесах, а також у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Основи роботи адвокатом із електронним судом.

Організаційно-правові форми адвокатської діяльності (індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатського бюро та адвокатське об'єднання). Особливості оподаткування адвокатської діяльності. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності: загальна характеристика. Особливості організації роботи адвокатського об'єднання. Особливості оподаткування адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність. Особливості оподаткування адвокатського бюро. Особливості оподаткування адвокатського об'єднання.

4.ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТУРИ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

ТЕМА 1. МІСЦЕ І РОЛЬ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

План

1. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення у юридичному механізмі захисту прав людини. Визначення інституту адвокатури.
2. Адвокатура та держава: основні принципи та напрями взаємодії.
3. Місце і роль інституту адвокатури у механізмі судової влади.
4. Адвокатура та громадянське суспільство.
5. Вплив глобалізації на розвиток адвокатури в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Знайти повідомлення у відкритих джерелах з питання «Адвокатська монополія: аргументи за і проти».* Надати розгорнуті аргументи на підтримку адвокатської монополії та за її скасування (не менше 10 по кожному із пунктів). Можете скористатися матеріалами у справі КСУ за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України: <https://ccu.gov.ua/docs/2894>

2. *Підготувати наукові повідомлення або презентації по одній з тем:*

- а) «Місце інституту адвокатури у системі органів та посадових осіб, наділених правом надання правової допомоги»;
- б) «Сутність інституту адвокатури та його визначення у чинному законодавстві, рішеннях Конституційного Суду України, проектах законів про адвокатуру та адвокатську діяльність»;
- в) «Засади взаємодії адвокатури та держави. Роль адвокатури у побудові правової держави»;
- г) «Місце та роль адвокатури у системі судочинства»;
- д) «Вплив глобалізації на розвиток адвокатури в Україні»;
- е) «Адвокатура та громадянське суспільство».

3. Проаналізувати наступні рішення Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України й зробити резюме (анотацію) одного із них:

а) Справа «Загородній проти України» (Заява № 27004/06), рішення Європейського суду з прав людини від 24 листопада 2011 року;

б) Справа «Молдавська проти України» (Заява № 43464/18), рішення Європейського суду з прав людини від 14 травня 2019 року;

в) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) від 16 листопада 2000 р., № 1-17/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>;

г) Висновок Конституційного Суду України Конституційного Суду України від 31 жовтня 2019 р. у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004v710-19#Text>.

д) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу) від 30 вересня 2009 року № 23-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09>

е) Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Приватного малого підприємства-фірми „Максима“ щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 59 Конституції України, частини першої статті 44 Господарського процесуального кодексу України (справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у

господарському судочинстві) від 11 липня 2013 року № 6-рп/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-13>.

ТЕМА 2. ПРАВОВІ ОСНОВИ АДВОКАТУРИ: МІЖНАРОДНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВНІ.

ПЛАН:

1. Поняття і класифікація правових основ діяльності адвокатури. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» як основне джерело правового забезпечення адвокатури. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти.
2. Конституційно-правові основи діяльності адвокатури України. Рішення Конституційного Суду України як джерело правового регулювання адвокатури.
3. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та діяльності адвокатури: їх класифікація та загальна характеристика.
4. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та правових позицій Європейського суду з прав людини в становленні інституту адвокатури.
5. Рішення Верховного суду та інших судів як джерело правового регулювання інституту адвокатури.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Підготуйте розширену структурно-змістовну характеристику наступних правових основ діяльності адвокатури:*

1.1. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988 р.);

1.2. Документи Міжнародної Асоціації Юристів, що стосуються питань адвокатської деонтології (Міжнародний кодекс етики (1988), Заява про

загальні принципи щодо відкриття практики іноземних юристів і врегулювання їх здійснення (1998), Стандарти та критерії для визнання професійних кваліфікаційних ознак юристів (2001));

1.3. Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної Асоціації Юристів (Нью Йорк, вересень 1990 р.);

1.4. Основні принципи, що стосуються ролі юристів (Гавана, вересень 1990);

1.5. Основні положення про роль адвокатів (Нью Йорк, серпень 1990 р.).

1.6. Принципи і керівні настанови ООН щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя (Нью Йорк, 2012 р.).

2. Здійснить пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питань організація та діяльності основ адвокатської діяльності. Зробіть презентацію відповідної правової позиції Європейського суду з прав людини під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Європейського суду з прав людини.

3. Здійснить пошук рішень Верховного Суду, які порушують питань організація та діяльності основ адвокатської діяльності. Зробіть презентацію відповідної правової позиції Верховного Суду під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Верховного Суду.

ТЕМА 3. МІЖНАРОДНІ Й НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ ДОСТУПУ ДО ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА.

ПЛАН:

1. Міжнародні стандарти доступу до адвокатської професії. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Лекавічієне проти Литви».

2. Вимоги до особи, яка бажає набути статус адвоката в Україні відповідно до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. Вимоги щодо несумісності адвокатської діяльності з іншими видами діяльності.

3. Процедура складання кваліфікаційного іспиту для особи, яка бажає набути статус адвоката в Україні.

4. Стажист адвоката. Порядок проходження стажування.

5. Складення присяги адвокатом: процедура і правове значення присяги адвоката.

6. Єдиний реєстр адвокатів України.

7. Особливості статусу адвоката іноземної держави.

8. Практика Верховного Суду з питань набуття статусу адвоката.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте питання плану заняття, а також нормативні акти, які регламентують зазначені питання.

2. Ознайомтеся із Програмою складення кваліфікаційного іспиту, яка затверджена рішенням Ради адвокатів України від 21 вересня 2019 року № 113 (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Funba.org.ua%2Fassets%2Fuploads%2Flegislation%2Fprogrami%2F2019-09-21-programi-113_5dadc5355b8c5.pdf&cLen=351603&chunk=true). Порівняйте вказану програму із навчальним планом вашого курсу. *Складіть план підготовки до кваліфікаційного іспиту для особи, яка бажає набути статус адвоката в Україні, розрахований на три місяці.*

3. Вивчивши релевантну нормативну базу, складіть перелік документів, необхідних кандидату в адвокати для подання до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури з метою допуску до кваліфікаційного іспиту.

4. Проаналізуйте постанову Великої Палати Верховного Суду від 10 лютого 2021 року у справі № 822/1309/17. Сформулюйте аргументи За і Проти правової позиції, викладеної в цій справі.

ТЕМА 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ І НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ПЛАН:

1. Зміст правового статусу адвоката в Україні.
2. Професійні права адвокатів.
3. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
4. Гарантії адвокатської діяльності.
5. Юридична відповідальність адвоката.
6. Правовий статус помічника адвоката.
7. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
8. Рекламування адвокатської діяльності.
9. Організація робочого місця адвоката.
10. Підвищення кваліфікації адвоката.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте доповіді (презентації) щодо наведених у плані до практичного заняття питань, користуючись додатковою науковою та навчальною літературою.

2. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

Ви – адвокат. До Вас звернувся відвідувач із проханням вести його справу в суді. Ви з'ясуєте у відвідувача, хто надавав йому юридичну

допомогу на досудовому розслідуванні. Він відповідає: «На слідстві в мене був адвокат, однак він виявився зовсім безграмотною і непорядною людиною, а тому я від його послуг відмовився».

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Чи маєте Ви з'ясувати особистість адвоката, який був представником даної особи на досудовому розслідуванні? В яких випадках адвокат може відмовитися від прийняття доручення?

Ви разом здійснюєте захист у складній кримінальній справі. Інтереси Вашого підзахисного суперечать інтересам іншого підсудного, якого захищає досвідчений і сильний адвокат. Шанси на перевагу у протистоянні з цим адвокатом для Вас і Вашого клієнта невеликі. В один із днів судового засідання Ваш підзахисний повідомляє, що він знайшов матеріали, які серйозно компрометують адвоката протилежної сторони, і пропонує Вам скористатися ними для усунення небезпечного супротивника.

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Які принципи адвокатської діяльності у даному випадку порушуються? Проаналізуйте відповідні норми КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики.

Ви зі студентських років товаришуєте з В. Однак останнім часом ваші професійні шляхи розійшлися – Ви залишилися в адвокатурі, а В. пішов на роботу до суду. Від цього Ваші особисті стосунки із другом не змінилися. Як і раніше, Ви спілкуєтеся родинами, частенько збираєтеся за столом.

Проте нещодавно Ви стали помічати, що як тільки Ви берете участь у справах, які розглядає друг, інтереси Ваших клієнтів, хоч і незначною мірою, але страждають. Якось при зустрічі Ви делікатно торкнулися теми, що турбує Вас і запитали друга: «Поясни, чому так відбувається? Можливо, я помиляюся?» Ваш друг, після тривалого роздумування, сказав: «Я побоююся,

щоб мені не дорікнули в тому, що я «підігрує» своєму другові, так що доводиться згегка перестраховуватися, щоб не нашкодити власному іміджу».

Які висновки Ви зробите із цієї бесіди? Оцініть цю ситуацію з точки зору Правил адвокатської етики, Кодексу суддівської етики й приписів процесуального законодавства. Якою є відповідальність адвоката й судді за порушення правил відводу й самовідводу?

ТЕМА 5. ПРИНЦИПИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ І НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА.

ПЛАН:

1. Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика.
2. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.
3. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатської діяльності на національному рівні. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності.
4. Забезпечення принципу пріоритету інтересів клієнта на окремих стадіях судочинства.
5. Правила фінансового моніторингу для адвоката-2020.
6. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародні стандарти.
7. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством.
8. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта і на стадії виконання доручення клієнта.
9. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою.
10. Принцип чесності та добропорядності репутації адвоката: загальна характеристика.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити статті 4, 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
2. Вивчити статті 6-13 Правил адвокатської етики.
3. Знайти наукові статті з проблем принципів адвокатської діяльності та опрацювати їх зміст.
4. Підготувати у письмовій формі реферат (або презентацію в форматі Поуер Поїнт) обсягом від 3 до 5 сторінок або від 5 до 7 слайдів з однієї з наступних тем:
 - Поняття, значення принципів адвокатської діяльності в Україні. Класифікація принципів.
 - Принцип незалежності та свободи адвоката у здійсненні адвокатської діяльності
 - Принцип дотримання законності
 - Принцип пріоритету інтересів клієнта
 - Принципи недопустимості конфлікту інтересів
 - Принцип конфіденційності
 - Принцип компетентності та добросовісності
 - Принцип поваги до адвокатської професії
 - Принцип чесності та добропорядної репутації адвоката
 - Принцип територіальності
 - Принцип вільного вибору форми організації адвокатської діяльності
 - Принцип корпоративного самоврядування
 - Вимоги до рекламування адвокатської діяльності

МОДУЛЬ 2. МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ АДВОКАТУРИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ ЕТИКИ АДВОКАТА.

ПЛАН:

1. Значення адвокатської етики в діяльності інституту адвокатури. Міжнародні стандарти адвокатської етики. Правила адвокатської етики як основне джерело адвокатської етики.
2. Етичні аспекти відносин адвоката із судом.
3. Етичні аспекти відносин адвоката з органами державної влади і місцевого самоврядування.
4. Етичні аспекти відносин між адвокатами.
5. Правила поведінки адвокатів у соціальних мережах: деонтологічні аспекти.
6. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

Завдання для самостійної роботи

1. *Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення етичних основ діяльності адвоката. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.*
2. *Підготуйте розгорнуті доповіді (презентації) з наступних підтем:*
 - (а) Значення Правил адвокатської етики в діяльності вітчизняного інституту адвокатури.
 - (б) Принцип чесності й добропорядної репутації в діяльності адвоката.
 - (в) М. Молло як засновник етичних традицій адвокатури Франції.
 - (г) Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства: основні положення.
 - (д) Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: основні положення.
 - (е) Етичні аспекти відносин адвоката із судом.
 - (є) Етичні аспекти відносин адвоката з органами державної влади.
 - (ж) Етичні аспекти відносин між адвокатами.

(з) Правила поведінки адвокатів у соціальних мережах.

(и) Дисциплінарна відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

3. *Здійсніть пошук рішень Верховного Суду, які торкаються етичних основ діяльності адвоката. Зробіть письмову анотацію знайденого рішення й повідомлення з цього питання під час заняття.*

4. *Здійснить пошук рішень Європейського суду з прав людини, які стосуються критики адвокатами судової системи. Якими є критерії Європейського суду з прав людини при визначенні допустимих меж такої критики з боку адвокатів?*

5. *Вивчіть рішення Європейського суду з прав людини у справі «Моріс проти Франції» від 23 квітня 2015 р. Зробіть ґрунтовний юридичний аналіз даного рішення. URL: <https://cedem.org.ua/library/rishennya-velykoyi-palaty-yespl-u-spravi-moris-proty-frantsiyi/>.*

6. *В письмовій формі розв'яжіть наступні практичні ситуації (задачі). Надайте розгорнуту аргументацію вашої відповіді з посиланнями на нормативні акти й судову практику:*

(а) До адвоката А. на консультацію прийшов новий клієнт, який вже отримав консультацію іншого адвоката по цій справі, але вирішив почути декілька професійних думок. Вислухавши, що розказав клієнт про поради, які дав йому попередній адвокат, адвокат А. почав розказувати клієнту про особисте життя цього адвоката, про те, які він б'є та принижує свою жінку, про те, що він не є компетентним фахівцем і програє всі свої справи. Чи відповідають дії адвоката А. Правилам адвокатської етики?

(б) В залі судового засідання адвокат відповідача В. гостро критикував правову позицію адвоката сторони позивача у справі про визнання заповіту недійсним. В аргументи він наводив наступне: адвокатом не доведено, що спадкодавець, який склав заповіт на користь відповідача В. мав проблеми зі здоров'ям в період складення заповіту; адвокат позивача посилається на ту підставу, яка ні за яких умов не може бути визнана законною і достатньою для

оспорювання дійсності; це все свідчить про недостатню підготовленість і обізнаність адвоката, як в обставинах справи, так і в положеннях законодавства. Чи можна розцінювати висловлювання адвоката, як такі, що завдають шкоди його діловій репутації відповідно до Правил адвокатської етики?

(в) В подружжі Симиренків чоловік А. та дружина М. є адвокатами. Чоловік здійснює свою адвокатську діяльність індивідуально як самозайнята особа. Дружина М. працює в адвокатському об'єднанні «Правник» на підставі трудового договору. В кримінальному провадженні по обвинуваченню громадянина К. в зґвалтуванні чоловік А. був адвокатом на сторону захисту, а дружина М. представляла інтереси потерпілої О. в даному провадженні. Чи наявний в даній ситуації конфлікт інтересів під час надання правової допомоги адвокатами?

(г) Перед початком розглядом справи по обвинуваченню Соловйова у зґвалтуванні потерпілої Кравченко, адвокат обвинуваченого довідався, що свідки К. і Л., які підтверджували «алібі» обвинуваченого уклали договір про надання правової допомоги з адвокатом Б., який представляє у цьому кримінальному обвинуваченні інтереси лише цих свідків. Адвокат обвинуваченого запропонував свідкам відмовитись від укладеного раніше договору з адвокатом Б. натомість, уклавши договір з ним, посиляючись на те, що адвокат має погану репутацію у веденні подібних справ, побічно володіє інформацією по цьому провадженню і не зможе якісно надати правову допомогу свідкам. Чи є такі дії адвоката порушенням Правил адвокатської етики?

(д) Під час надання правової допомоги, адвокат БВПД Б. дізнався, що його клієнт особа, що є внутрішньо переміщеною особою Смирнов підробив довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Який з можливих варіантів дій адвоката буде найбільше відповідати Правилам адвокатської етики?

(е) Адвокат А. мав конфлікт із адвокатом Б. у зв'язку із веденням однієї кримінальної справи протягом декількох років. При цьому адвокати були захисниками різних сторін по справі. За 2 роки адвокат А. подав 10 скарг до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, звертаючи увагу на різноманітні порушення законодавства адвокатом Б. Чи правомірні дії адвоката А. з точки зору Правил адвокатської етики?

(є) В судовому засіданні адвокат А. заявив таку інформацію щодо адвоката Б.: «1) «Прикро, що адвокати, такі як Б., нехтуючи високим покликанням адвокатської професії, цинічно та зухвало бере в цьому участь: Адвокат Б. є активним співучасником банди, завданням якої є відібрати майно, знищити мене морально та, можливо, й фізично»». Ще було зафіксовано в журналі судового засідання та на технічному записі судового засідання. Адвокат Б. звернувся до суду з проханням визнати недостовірною інформацію про його протиправну поведінку, яка поширена адвокатом А. у скаргі щодо порушення ним правил адвокатської етики до КДКА та публічно заявлена в суді та зобов'язати відповідача спростувати поширену недостовірну інформацію про нього шляхом направлення до КДКА спростування. Яке рішення ухвалив суд у цій справі?

ТЕМА 7. СТАНДАРТИ ВЗАЄМОДІЇ АДВОКАТА З КЛІЄНТОМ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВНІ.

ПЛАН:

1. Перша зустріч адвоката з клієнтом. Формулювання правової позиції по справі.
2. Угода про надання правової допомоги адвоката з клієнтом.
3. Документи, які посвідчують повноваження адвоката.
4. Обов'язки адвоката перед клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики. Відмова адвоката від клієнта та відмова клієнта від адвоката.
5. Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Проаналізувати рекомендовану літературу з метою детального вивчення основ взаємовідносин адвоката із клієнтом. Підготувати конспект із опрацьованої літератури.*

2. *Підготуйте розгорнуті доповіді (презентації) з наступних підтем:*

а) «Перша зустріч адвоката з клієнтом: правові, етичні та психологічні аспекти».

б) «Етичні аспекти комунікації з клієнтом під час прийняття та виконання доручення клієнта».

в) «Довіра і особиста порядність адвоката як основа взаємовідносин адвоката з клієнтом».

г) «Обов'язки адвоката перед клієнтом: правовий та етичний виміри».

д) «Консультативна робота адвоката: сутність, завдання та різновиди».

е) «Етичні аспекти відносин адвоката з клієнтом — юридичною особою».

є) «Проблеми надання адвокатом інформації клієнту перед укладанням договору про правову допомогу. Обов'язки адвоката».

ж) «Відмова адвоката від вчинення незаконних дій з ініціативи клієнта: підстави та наслідки».

з) «Проблеми укладення договору про надання правничої допомоги з клієнтом».

и) «Гонорар адвоката: правове регулювання та порядок формування».

3. *Здійсніть пошук прикладів грубого порушення адвокатом основ взаємодії з клієнтом, що передбачені законодавством. Зробіть повідомлення з цього питання під час заняття.*

4. *У письмовій формі складіть проект договору про надання правової допомоги адвоката з клієнтом. У договорі повинні бути відображені всі істотні умови такої угоди, які передбачені законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність.*

5. *В письмовій формі розв'яжіть наступні практичні ситуації (задачі). Надайте розгорнуту аргументацію вашої відповіді з посиланнями на нормативні акти й судову практику:*

1) Адвокат був запрошений слідчим до проведення допиту у кримінальній справі, оскільки основний адвокат, який веде цю справу, з об'єктивних причин не зміг прибути на допит. Під час допиту новий адвокат змушував клієнта повністю змінити покази, дані ним під час попередніх слідчих дій. Клієнт заперечував проти цього. Чи правомірні дії адвоката?

2) До адвоката відомого українського політика, обвинуваченого у кримінальному правопорушенні, звернувся детектив Національного антикорупційного бюро України з письмовою вимогою прибути на допит та дати показання щодо винуватості його клієнта у вчиненні резонансних корупційних правопорушень. Якими мають бути дії адвоката?

3) Адвокат був запрошений слідчим до проведення допиту у кримінальній справі, оскільки основний адвокат, який веде цю справу, з об'єктивних причин не зміг прибути на допит. Під час допиту новий адвокат змушував клієнта повністю змінити покази, дані ним під час попередніх слідчих дій. Клієнт заперечував проти цього. Чи правомірні дії адвоката?

4) В залі судового засідання після завершення розгляду справи за обвинуваченням Величка О.С. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України, адвокат був обурений винесенням вироку не на користь свого клієнта. В присутності преси він агресивно себе поводив, заявляв, що суд упереджено здійснював розгляд справи, а також нецензурні висловлювання (не в сторону суду чи інших учасників). Чи можна за таких обставин оцінювати дії адвоката, як такі, що порушують Правила адвокатської етики та правову позицію Європейського суду з прав людини у справі «Морріс проти Франції»?

5) В ході судового засідання адвокат під час промови прокурора перебивав останнього і висловлював свої критичні зауваження без дозволу судді на висловлення заперечення. Суддя розцінив це як прояв неповаги до суду

і зробив попередження адвокату. В ході подальшого розгляду справи, суддя відмовився задовольняти будь-які клопотання адвоката, посилаючись на те, що «недотримання норм етичності в залі судового засідання адвокатом може свідчити, що заявлені клопотання є формою неповаги до суду з метою затягування процесу, а тому не можуть бути задоволені». Чи правомірно вчинив суд?

6) Адвокат Онищенко Т.Г. надає правову допомогу у кримінальному провадженні обвинуваченому за ч. 2 ст. 185 КК України Вовчику А. О. В ході судового розгляду прокурор заявив клопотання про відвід адвоката. Оскільки постала необхідність допитати свідка Мелехову І.І., якій цей же адвокат надавав правову допомогу як потерпілій в іншому кримінальному провадженні. А тому на думку прокурора тут наявний конфлікт інтересів. Як в даній ситуації має діяти суд?

7) Громадянину М. особі з інвалідністю було призначено захисника з Центру надання БВПД адвоката Б. В ході досудового розслідування адвокат надавав допомогу підзахисному під час проведення слідчих дій, мав з ним декілька конфіденційних побачень, надавав правову допомогу у складенні процесуальних документів. Після підготовчого судового засідання, адвокат повідомив громадянину М., що для того, аби здійснити «ефективний» захист його інтересів, йому слід укласти договір про надання професійної (правничої) допомоги з адвокатом. Чи правомірні дії адвоката?

ТЕМА 8. СТАНДАРТИ ПОБУДОВИ АДВОКАТОМ ВЗАЄМОВІДНОСИН ІЗ СУДОМ: МІЖНАРОДНИЙ І НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР.

ПЛАН:

1. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні.

2. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження.
3. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти.
4. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції.
5. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.
6. Документи, що підтверджують повноваження адвоката в цивільному, адміністративному, господарському, кримінальному процесах, а також у провадженні в справах про адміністративні правопорушення.
7. Основи роботи адвокатом із електронним судом.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Здійсніть пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питання меж допустимої критики адвоката судом. Зробіть презентацію відповідної правової позиції Європейського суду з прав людини під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Європейського суду з прав людини.*

2. *Розв'яжіть наступні практичні ситуації:*

2.1. 26.06.2017р. за вх. № 0643/17 до КДКА Харківської області надійшла скарга гр. ОСОБА_2 на дії (бездіяльність) адвоката ОСОБА_1, яка була обґрунтована неподанням апеляційної скарги на судові рішення по цивільній справі № 615/1941/15-ц Валківського районного суду Харківської області, що є невиконанням своїх процесуальних обов'язків за договором про надання правової допомоги.

18.10.2017р. скарга ОСОБА_2 розглянута на засіданні дисциплінарної палати КДКА Харківської області за результатами якої ухвалено рішення про відмову в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката ОСОБА_1 (том 1 а.с. 13-15).

Не погодившись з даним рішенням КДКА Харківської області ОСОБА_2 оскаржила його до ВКДКА.

Рішенням ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 скаргу ОСОБА_2 задоволено частково (пункт 1 рішення); рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Харківської області від 18.10.2017р. про відмову в порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 скасовано (пункт 2 рішення); ухвалено нове рішення про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 (пункт 3 рішення); секретарю Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії про прийняте рішення повідомити заінтересованих осіб (пункт 4 рішення); матеріали дисциплінарної справи повернуті до КДКА Харківської області на стадію розгляду дисциплінарної справи (пункт 5 рішення) (том 1 а.с. 16-19).

Адвокат оскаржив ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 в судовому порядку.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення ВКДКА?

2.2. Адвокат здійснює захист обвинувачуваного у вбивстві. Надаючи правову допомогу на досудовому слідстві, під час конфіденційного побачення підзахисний зізнався адвокату, що він насправді вчинив злочин, але буде категорично заперечувати свою причетність до вбивства. Він сповістив адвоката, що має інформацію про спроби його друзів на волі вплинути на потерпілих, щоб змусити їх відмовитися від претензій, а також про деякі обставини, про які він дізнався лише тепер, та які можуть докорінно змінити його становище у справі. Для цього необхідно допитати двох свідків, які раніше не були допитані, оскільки слідчий про них не знав. Адвокат був обурений аморальністю обвинувачуваного. Звісно, було дуже шкода

потерпілих, однак повідомити будь-кому конфіденційну інформацію чи відмовитися від захисту з таких мотивів не можна. Адвокат повинен продовжувати захист за будь-яких обставин, навіть всупереч власним уявленням про совість і справедливість. Адвокат взяв пояснення у свідків, які повідомили, що погоджуються надати відомості щодо невинуватості підзахисного, але вони є недостовірними. Адвокат роз'яснив клієнту і свідкам, що за надання завідомо неправдивих показань свідок притягується до кримінальної відповідальності, а також що необхідно використовувати інші законні методи захисту. На це останній погодився.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Чи порушуються у даному випадку норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства? Чи правильні дії адвоката?

2.3. На розгляд КДКА надійшла ухвала колегії суддів судової палати з кримінальних справ апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015 року та лист першого заступника прокурора Черкаської області від 6 березня 2015 року щодо притягнення його до дисциплінарної відповідальності за вчинені порушення. За змістом згаданої ухвали суду, під час розгляду кримінального провадження 5 лютого 2015 року захисник обвинуваченого адвокат ОСОБА_1 самовільно залишив залу судових засідань, що призвело до зриву судового засідання, та свідчить про явну неповагу до суду і вказує на недотриманням ним пункту 1 частини першої статті 21 Закону України від 5 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон № 5076-VI), частини другої статті 329 Кримінального процесуального кодексу України (далі -КПК). У зв'язку з цим апеляційний суд був вимушений відкласти слухання справи на іншу дату. На підставі вказаної ухвали апеляційного суду дисциплінарна палата КДКА порушила стосовно адвоката ОСОБА_1 дисциплінарну справу та рішенням від 22 квітня 2015 року притягнула його до дисциплінарної відповідальності у виді попередження. Позивач вважає зазначені рішення протиправними, позаяк суд апеляційної

інстанції при розгляді кримінальних справ позбавлений права виносити окремі ухвали, а тому ухвала апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015 року не могла бути підставою для відкриття дисциплінарного провадження відносно позивача, як адвоката. Окрім того, як зазначив позивач, він діяв в інтересах свого неповнолітнього підзахисного та вчинені ним дії щодо залишення зали судового засідання були з ним узгоджені. Вказані дії не порушили права на захист його підзахисного, адже в судовому засіданні залишилось ще два адвокати, які захищали його права та інтереси. З урахуванням зазначеного позивач просив задовольнити його вимоги.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення КДКА?

2.4. ОСОБА_1 (далі - позивач) звернулася до суду з адміністративним позовом до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області (далі - відповідач, КДКА), в якому просила: визнати протиправними та скасувати рішення Дисциплінарної палати КДКА: від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015 про порушення відносно неї дисциплінарної справи № 468/15; та від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення її до дисциплінарної відповідальності.

Позивач вказує, що відповідач без наявності правових підстав притягнув її до дисциплінарної відповідальності. Оскільки відповідач не встановив наявності конфлікту інтересів при представництві позивачем інтересів ОСОБА_3 та ОСОБА_4 у різних судових справах.

Одеський окружний адміністративний суд постановою від 12 вересня 2016 року адміністративний позов задовольнив повністю. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області № 468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року

№ 468/0/14-2/2015 про порушення дисциплінарної справи № 468/15 відносно адвоката Нікітіної І.О. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката ОСОБА_1 .

За висновком суду відповідач у рішенні від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 недотримав принципу пропорційності при визначенні виду дисциплінарного стягнення. Оспорюване рішення прийнято без належної мотивації, оцінки всіх доказів та письмових пояснень адвоката.

Одеський апеляційний адміністративний суд своєю постановою від 21 березня 2017 року скасував постанову суду першої інстанції, адміністративний позов задовольнив частково. Визнав протиправним та скасував рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року №468/1/14-2/2015 про притягнення адвоката ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності шляхом зупинення свідництва на право зайняття адвокатською діяльністю на строк до трьох місяців. Закрив провадження у справі в частині позовних вимог ОСОБА_1 про визнання протиправними та скасування рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області про порушення дисциплінарної справи №468/18 реєстраційний №468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року. У частині задоволення позову суд обґрунтував постанову недоведеністю здійснення позивачем дій, які суперечать Правилам адвокатської етики. У частині закриття провадження - залишенням без розгляду позовних вимог, які стосувалися рішення Дисциплінарної палати КДКА від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015, згідно з ухвалою Одеського окружного адміністративного суду від 25 квітня 2016 року.

У касаційній скарзі відповідач просить скасувати рішення судів першої та апеляційної інстанцій у частині задоволення позовних вимог та прийняти нову постанову, якою відмовити у задоволенні позову. Відповідач посиляється на порушення судами норм частини третьої статті 9, статей 20 та 30 Правил

адвокатської етики, затверджених установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 (далі - Правила адвокатської етики, втратили чинність у зв'язку із затвердженням Правил адвокатської етики рішенням Національної асоціації адвокатів України від 09.06.2017).

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити Верховний Суд щодо оскарження попередніх рішень у справі?

2.5. На голову Ради адвокатів Х-ської області В. поскаржилися члени громадської організації «Центр протидії корупції». Представник організації серед іншого пояснив, що прояви корупції вони відшуковують, спостерігаючи за розглядом резонансних справ у суді. На одному із засідань у кримінальному провадженні їх збентежила поведінка адвоката. На етапі подання доказів стороною обвинувачення прокурор продемонстрував копії документів, надані, за його словами, правоохоронцями зі Швейцарії. Ці копії містили інформацію з банку та прізвище клієнта адвоката. Правник поставив під сумнів достовірність документів і, аби надати ваги своїм словам, продемонстрував таку ж ксерокопію документа, але вже з прізвищем одного з детективів Національного антикорупційного бюро. Демонструючи цю «підробку» адвокат наголосив, що за вимогами закону копії не можуть слугувати доказами, тим паче що Україна подала до Швейцарії запит на оригінали документів. Такий тактичний прийом адвокат використав для того, щоби переконати суд у неналежності доказів сторони обвинувачення. Але активісти ГО звинуватили правника в поданні до суду неправдивого документа (водночас справжність документа, поданого стороною обвинувачення, вони чомусь не піддали сумніву), що кваліфікували як порушення Правил адвокатської етики. Звернувшись до регіональної КДКА, громадські діячі отримали відмову у відкритті дисциплінарної справи. Разом з

тим комісія вирішила, що подібна скарга може трактуватись і як тиск на адвоката. Така позиція заявників не влаштувала, тож вони поскаржилися до ВКДКА.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити ВКДКА у цій справі?

ТЕМА 9. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності (індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатського бюро та адвокатське об'єднання). Особливості оподаткування адвокатської діяльності.

ПЛАН:

1. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності: загальна характеристика.
2. Особливості організації роботи адвокатського об'єднання.
3. Особливості оподаткування адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.
4. Особливості оподаткування адвокатського бюро.
5. Особливості оподаткування адвокатського об'єднання.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Складіть пакет документів, які має подавати адвокат, який планує займатися індивідуальною адвокатською діяльністю, до органів Державної фіскальної служби України, для державної реєстрації.*

2. *Складіть проект установчих документів адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір). Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*

3. *Складіть проект рекламної брошури індивідуальної адвокатської діяльності, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір). Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*

4. *Складіть проект стратегічного плану (бізнес-плану) індивідуальної адвокатської діяльності, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір), яке нещодавно отримало державну реєстрацію. Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*

5. *Складіть розгорнуті доповіді з висвітленням проблем, які виникають в практичній діяльності адвоката, з наступних тем:*

- Оподаткування та ЄСВ для індивідуальної адвокатської діяльності;
- Переваги та недоліки «самозайнятої особи»;
- Переваги та недоліки загальної системи оподаткування для адвокатського бюро, адвокатського об'єднання;
- Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування для адвокатського бюро, адвокатського об'єднання;
- Безпосереднє управління діяльністю адвокатами-засновниками VS трудовий договір;
- Дивіденди та заробітна плата в розподілі доходів адвокатського об'єднання.

6. *Зробіть узагальнення практики Верховного Суду з питання оподаткування адвокатської діяльності за 2018-2021 рр. Ваше дослідження повинно базуватися на аналізі щонайменше двадцяти постанов Верховного Суду. Зробіть презентацію вашого узагальнення на практичному занятті.*

5. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Організація діяльності адвокатури є навчальної дисципліною, яка викладається кафедрою адвокатури для здобувачів вищої освіти другого (магістерського рівня). Моніторинг знань студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) протягом курсу практичних занять, за результатами яких складається залік.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати

отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів:

Вид активності	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього (в балах)
Основні				
Присутність на лекціях	Протягом всього курсу	10	1	до 10
Відповіді на заняттях	Розкриття питання плану теми, відповідь по практичному завданню	10	до 5	до 50
Колоквіум	Після вивчення Модуля 1 та Модуля 2	2	до 10-ти	до 20-ти
Додаткові				
Презентація	Доповідь (виступ на задану тему на практичному занятті) з презентацією за допомогою технічних засобів	1	до 20-ти	до 20-ти
Опублікування наукової статті	Публікація наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення дисципліни	1	до 20	до 20
Опублікування наукових тез	Публікація наукових тез за темою, що входить до предмета вивчення дисципліни та/або виступ із доповіддю на конференції будь-якого рівня	1	до 20	до 20
Робота з науковою літературою	Анотування (рецензування) наукових статей, монографій за темами курсу (до трьох статей або одна монографія)	1	(три статті або одна монографія)	до 20-ти

Розробка кейсів, слайдів, схем, таблиць	Схематичне представлення матеріалу за темами курсу (не менше 2-х тем)	1	до 20-ти	до 20-ти
Участь у роботі студентського гуртка	Виступ з доповіддю на засіданні гуртка, участь у обговореннях	2	до 10	до 20

усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів. Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20 балів. Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Основні види активності дають студенту можливість набрати бали, необхідні для складання іспиту. Вони є обов’язковими для всіх студентів. Різні види активності доповнюють одне одного, за рахунок чого у студента є певний «запас балів». За рахунок одного виду активності студент компенсує недоодержані за іншим видом.

Відвідування лекцій передбачає фізичну присутність студента на лекції. Бали не нараховуються у випадках, коли студент був відсутній (незалежно від причини відсутності), запізнився або допускав порушення навчальної дисципліни.

Відповіді на заняттях передбачають розкриття питань по темі курсу, вирішення практичних завдань, доповнення. Залежно від обсягу та якості відповіді їх можна оцінювати до 5 балів за заняття.

Контрольні завдання здійснюються у формі колоквіуму, який полягає у наданні правильних відповідей на поставлені питання після вивчення Модуля 1 та Модуля 2. Відповіді оцінюються за правильністю в обсязі від 0 до 10 балів.

Додаткові види активності дають можливість добрати бали до 60 (якщо це потребується). Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за узгодженням з викладачем, та мають на меті стимулювання студента до самостійної, наукової, творчої роботи. Можливе обрання лише одного додаткового виду активності, крім виступу із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді або наукової статті, з обов'язковою рецензією викладача кафедри адвокатури.

Написання і опублікування тез передбачає підготовку тез наукової доповіді і їх опублікування у збірнику певної студентської наукової конференції, а також виступ на ній (за можливості) з тематики, що входить до предмета навчальної дисципліни. Тематика тез та конференція, на яку вони будуть подані, визначаються студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником).

Опублікування наукової статті передбачає підготовку, рецензування та опублікування наукової статті з теми, що входить до даної дисципліни в будь-якому виданні правничого спрямування.

Робота з науковою літературою передбачає ознайомлення студентів з додатковою науковою літературою по тематиці навчальної дисципліни, а також її анотування (рецензування). Може включати вивчення наукових статей або монографій. Анотація (рецензія) складається окремо на кожну статтю обсягом 1,5-2 стор., на монографію – 5 стор. Перелік статей (монографій) визначається студентом за погодженням з викладачем.

Складання кейсів передбачає самостійну розробку студентами практичних завдань по темах курсу. Задача має включати формулювання практичної ситуації та постановку питань до неї. Оцінюється оригінальність задачі, її змістовність, проблемність питань, на які вона розрахована.

Розробка схем, таблиць передбачає схематичне представлення матеріалу по темах курсу у виді схем, таблиць, діаграм. Кожній схемі відповідає певне питання курсу. Оцінюється оригінальність, логічність, системність складання схеми.

Розробка презентації передбачає представлення за допомогою аудіовізуальних технічних засобів (ноутбук, проектор тощо) розробок студента з окремих питань або тем курсу. Об'єднує елементи наукової доповіді та складання схем і таблиць. Оцінюється оригінальність презентації, рівень її технічної підтримки, повнота і змістовність викладення матеріалу.

Підсумковий бал за результатами поточного контролю (ПК) обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Результати ПК знань студентів своєчасно вносяться до журналу обліку роботи викладача та регулярно оприлюднюються в академічній групі (особисто студенту за його запитом).

У разі невиконання завдань поточного контролю (ПК) з об'єктивних причин студенти мають право на ліквідацію заборгованості. Час та порядок складання визначається кафедрою.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль							Підсумкова оцінка знань (залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум	-	-		
max 20	max 10	max 30	max 20	-	-	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
--------------	-----------------	-------------------------------

Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 20	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.
	15	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, немає висновків, студент слабо володіє матеріалом роботи.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є важливим фактором засвоєння навчального матеріалу. Мета самостійної роботи – формування самостійності студента, його вмінь, знань, навичок, що здійснюється опосередковано через зміст і методи усіх видів навчальних занять.

Самостійна робота – це робота студентів, що планується та виконується за завданнями та під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Завдання самостійної роботи студентів із дисципліни – засвоїти, закріпити та систематизувати відповідні теоретичні знання, а також уміти застосовувати їх під час виконання практичних завдань. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів із дисципліни «Міжнародні стандарти адвокатури» визначається навчальною програмою дисципліни.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, узагальнення практики тощо;
- виконання практичних завдань, кейсів;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів.

7.ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Адвокатура як правозахисний інститут, її сутність, місце та значення у юридичному механізмі захисту прав людини. Визначення інституту адвокатури.
2. Адвокатура та держава: основні принципи та напрями взаємодії.
3. Місце і роль інституту адвокатури у механізмі судової влади.

4. Адвокатура та громадянське суспільство.
5. Вплив глобалізації на розвиток адвокатури в Україні.
6. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» як основне джерело правового забезпечення адвокатури.
7. Процесуальне законодавство та інші законодавчі акти.
8. Конституційно-правові основи діяльності адвокатури України.
9. Рішення Конституційного Суду України як джерело правового регулювання адвокатури.
10. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та діяльності адвокатури: їх класифікація та загальна характеристика.
11. Роль Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини і регламентації інституту адвокатури.
12. Роль правових позицій Європейського суду з прав людини в регламентації інституту адвокатури.
13. Рішення Верховного Суду та інших судів як джерело правового регулювання інституту адвокатури.
14. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988 р.): характеристика основних положень.
15. Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної Асоціації Юристів (Нью Йорк, вересень 1990 р.): характеристика основних положень.
16. Основні положення про роль адвокатів (Нью Йорк, серпень 1990 р.): характеристика основних положень.
17. Принципи і керівні настанови ООН щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя (Нью Йорк, 2012 р.): характеристика основних положень.
18. Документи Міжнародної Асоціації Юристів, що стосуються питань інституту адвокатури (Міжнародний кодекс етики (1988), Заява про загальні принципи щодо відкриття практики іноземних юристів і

- врегулювання їх здійснення (1998), Стандарти та критерії для визнання професійних кваліфікаційних ознак юристів (2001)).
- 19.Хартія основних принципів європейської адвокатської професії Ради асоціацій адвокатів та правових товариств Європи: характеристика основних положень.
 - 20.Висновок № 16 (2013) Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами», прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЄС (м. Страсбург, 13 – 15 листопада 2013): характеристика основних положень.
 - 21.Кодекс поведінки європейських адвокатів, ухвалений Радою адвокатських асоціацій та правових товариств Європи 28 жовтня 1988 р.: характеристика основних положень.
 - 22.Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи, які стосуються ролі адвокатури.
 - 23.Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Лекавічієне проти Литви».
 - 24.Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Моріс проти Франції».
 - 25.Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Чеферін проти Словенії».
 - 26.Вимоги до особи, яка бажає набути статус адвоката в Україні відповідно до законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.
 - 27.Вимоги щодо несумісності адвокатської діяльності з іншими видами діяльності.
 - 28.Процедура складання кваліфікаційного іспиту для особи, яка бажає набути статус адвоката в Україні.
 - 29.Стажист адвоката. Порядок проходження стажування.
 - 30.Складення присяги адвокатом: процедура і правове значення присяги адвоката.
 - 31.Єдиний реєстр адвокатів України: правове регулювання і зміст.

32. Особливості правового статусу адвоката іноземної держави.
33. Зміст правового статусу адвоката в Україні.
34. Професійні права адвокатів за законодавством України про адвокатуру та адвокатську діяльність.
35. Професійні обов'язки адвоката в Україні: класифікація, загальна характеристика та проблеми реалізації.
36. Гарантії адвокатської діяльності: міжнародні стандарти і національна практика.
37. Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката в Україні: загальна характеристика.
38. Особливості кримінальної і адміністративної відповідальності адвоката в Україні.
39. Правовий статус помічника адвоката.
40. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю.
41. Рекламування адвокатської діяльності: міжнародні стандарти і національна практика.
42. Організація робочого місця адвоката.
43. Підвищення кваліфікації адвокатами України.
44. Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності: загальна характеристика.
45. Принцип конфіденційності в адвокатській діяльності: правовий зміст та гарантії забезпечення.
46. Принцип незалежності та свободи адвоката у здійсненні адвокатської діяльності: правовий зміст та гарантії забезпечення.
47. Принцип уникнення конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: національне правове регулювання та міжнародні стандарти.
48. Принцип верховенства права та законності в адвокатській діяльності.
49. Принцип конфіденційності в адвокатській діяльності у практиці Європейського суду з прав людини.
50. Принцип пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.

51. Принцип компетентності та добросовісності як складова професійних обов'язків адвоката.
52. Принцип поваги до адвокатської професії при здійсненні професійної діяльності адвоката.
53. Принцип чесності та добропорядної репутації при здійсненні професійної діяльності адвоката.
54. Міжнародно-правові стандарти адвокатської етики.
55. Норми професійної етики як специфічний регулятор адвокатської діяльності.
56. Етичні засади відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового провадження
57. Етичні засади відносин адвоката з органами досудового розслідування.
58. Етичні засади відносин між адвокатами.
59. Етичні засади дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.
60. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
61. Етичні засади відносин адвоката з клієнтами.
62. Підстави для здійснення адвокатської діяльності. Документи, які посвідчують повноваження адвоката.
63. Перша зустріч адвоката з клієнтом. Формулювання правової позиції по справі.
64. Обов'язки адвоката перед клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики. Відмова адвоката від клієнта та відмова клієнта від адвоката.
65. Договір про надання правової допомоги: предмет, права і обов'язки сторін, форма, строк.
66. Ордер як документ, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги.
67. Гонорар адвоката: порядок обчислення, порядок сплати, умови повернення і критерії визначення розміру.

68. Принцип розумності у визначенні гонорару адвоката: національна практика та міжнародні стандарти
69. Адвокатський запит: вимоги до складання, відповідальність за неналежну відповідь на нього.
70. Адвокатського досьє: поняття, типова структура, особливості ведення.
71. Адвокат як спеціально визначений суб'єкт первинного фінансового моніторингу. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».
72. Організаційно-правові форми адвокатської діяльності: види та загальна характеристика.
73. Адвокатське бюро як організаційно-правова форма адвокатської діяльності.
74. Адвокатське об'єднання як організаційно-правова форма адвокатської діяльності.
75. Особливості здійснення адвокатської діяльності адвокатом індивідуально.
76. Оподаткування адвокатської діяльності в Україні.
77. Основи роботи адвокатом із електронним судом.
78. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні.
79. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції.
80. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.

8. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЕС 13-15 листопада 2013 р. м. Страсбург. URL: <http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>.
2. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV (27.02.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1996 р. № 1798-XII (ред. від 16.08.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
4. Європейська угода про осіб, що беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини від 05.03.1996 р. № 994_324. (Ратифікована Україною від 23.06.2004 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_324#Text
5. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією 12-ти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text
6. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI (ред. від 03.07.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
7. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 р. № 3460-VI (ред. від 18.07.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
8. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 №1402-VIII (ред. від 10.12.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
9. Інструкція з діловодства у регіональних органах адвокатського самоврядування, затверджена наказом Заступника Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України В.А. Гвоздія від 20 червня

2013 р. №32/1/3-13. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/2013.06.20-instrukciya-z-dilovodstba.pdf>

10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (ред. від 11.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

11. Кодекс поведінки європейських адвокатів, ухвалений Радою адвокатських асоціацій та правових товариств Європи 28 жовтня 1988 р. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf)

12. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) від 07.12.1984 р. №80731-X (ред. від 23.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2003 р. № 2341-III (ред. від 23.04.2021р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

15. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651 -VI (ред. від 17.03.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

16. Модельні правила незалежності та взаємовідносин адвоката: Адвокат майбутнього. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/.pdf>

17. Моріс проти Франції (Morice v. France) : рішення Європейського Суду з прав людини від 23 квітня 2015 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rishennya-velykoyi-palaty-yespl-u-spravi-moris-proty-frantsiyi/>

18. Національна стратегія у сфері прав людини: затв. Указом Президента України від 25 серпня 2015 р., № 501/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

19. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 01.08.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

20. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 р. № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-п#Text>

21. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, затверджене рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: <https://vkdka.org/wp-content/uploads/2017/11/PolojennyaProVKDKA2017.pdf>

22. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури, затверджене Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. URL: https://uba.ua/documents/doc/polozhennja_vrka.pdf

23. Положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування (нова редакція), затверджене рішенням Ради адвокатів України від 03.02.2017 р. № 4 (зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України 13.10.2018 р. № 176). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-10-13-polozhennya-176_5c3709045642e.pdf

24. Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 15.12.2017 № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr281871-17#Text>

25. Положення про Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, затверджене рішенням Ради адвокатів України № 182 від 27.07.2013 р. (зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України № 181 від 25.10.2014 р.). URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2014.10.25-pologennya-181.pdf>

26. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 01.06.2018 р. №

80 (зі змінами та доповненнями, внесеними Рішенням Ради адвокатів України від 17.11.2020 р. № 121). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2020-11-17-polozhennya-121_5fc64e07e0a02.pdf

27. Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги у новій редакції, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 12.04.2019 р. № 41 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.11.2020р. № 118). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr041871-19#Text>

28. Положення про помічника адвоката, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 25.07.2018 р. № 109). URL : https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-07-25-polozhennya-109_5b597bee364e2.pdf

29. Положення Про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затверджене Рішенням РАУ від 30 серпня 2014 р. №120 (із змінами та доп.). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2019-02-14-polozhennya-6_5cee816a86403.pdf.

30. Положення про Раду адвокатів України, затверджене Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text>

31. Порядок ведення Єдиного реєстру адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 р. № 26 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України № 109 від 25.07.2018 р.). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2018-07-25-poryadki-109_5b597b1f8c28b.pdf

32. Порядок допуску до складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів

складення кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 року № 270 (зі змінами, внесеними рішеннями Ради адвокатів України від 14 лютого 2020 року № 28). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2020-02-14-poryadki-28_5e5d2a24c9799.pdf

33. Порядок і умови укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2011 року №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2012-п#Text>

34. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. №1363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п#Text>

35. Порядок обробки персональних даних у базах персональних даних, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 16.11.2017 р. № 218. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2017-11-16-poryadki-250_5a449b1c28668.pdf

36. Порядок оформлення головою ради адвокатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя або уповноваженою радою члена ради адвокатів матеріалів про адміністративні правопорушення, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 р. № 27 (Із змінами, внесеними згідно з Рішенням Ради адвокатів № 238 від 19.11.2013р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr027871-12#Text>

37. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція), затверджений рішенням Ради адвокатів України від 21.09.2019 р. № 111. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2019-09-21-poryadki-111_5db2d7f00ffe2.pdf

38. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими З'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.

39. Принципи і керівні настанови ООН щодо доступу до правової допомоги у системі кримінального правосуддя (Нью Йорк, 2012 р.). URL: https://minjust.gov.ua/m/str_42613.

40. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів.

41. Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затверджена рішенням Ради адвокатів України № 72 від 21.09.2020 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/programi/2020-09-21-programi-72_5fc64626951c3.pdf

42. Програма складання кваліфікаційного іспиту, затверджена рішенням Ради Адвокатів України № 113 від 21.09.2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/programi/2019-09-21-programi-113_5dad5355b8c5.pdf

43. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5.07.2014 р. № 78. (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2015 р. №163). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2015-12-17-reglamenti-163_567da39598745.pdf

44. Регламент Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. №77 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 15.11.2019 р. № 148). URL: <http://vkdkka.org/reglament-kdk-regionu/>

45. Регламент Ради Адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 30.08.2014 р. № 115.

URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS32341?an=1&ed=2020_06_18

46. Рекомендації (2000) 21 Комітету міністрів державам-учасникам Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків: прийняті Комітетом міністрів Ради Європи на 72-й зустрічі заступників міністрів 25.10.2000 р. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf

47. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Лекавічієне проти Литви»: від 27 червня 2017 р. URL: <https://unba.org.ua/publications/2516-rishennya-evropejs-kogo-sudu-z-prav-lyudini-u-spravi-lekavichiene-proti-litvi-vid-27-chervnya-2017-roku.html>

48. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Тау проти Румунії» (заява № 56280/07) від 23 липня 2019 р. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-tau-proti-rumuni%D1%97-tekst-rishennya/>.

49. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Університет Вроцлава та Польщі проти Урядової агенції з досліджень» (Uniwersytet Wrocławski and Poland v REA (“Об’єднані справи C-515/17 P і C-561/17 P”) від 4 лютого 2020 р. URL: <https://www.echr.com.ua/chi-vtrachaye-advokat-svoyu-nezalezhnist-chitayuchi-lekci%D1%97-kliyentu-abo-dekilka-sliv-pro-sudovu-sistemu-yes/>.

50. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Чеферін проти Словенії» від 16 січня 2018 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/cheferyn-proty-sloveni-yi-krytyka-advokatamy-ekspertiv-v-sudi/>

51. Рішення Ради адвокатів України № 103 від 16.02.2013 року «Про розмежування юрисдикцій кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та рад адвокатів Києва та Київської області». URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

52. Рішення Ради адвокатів України № 183 від 27.07.2013 року «Про затвердження Порядку дій з питань забезпечення гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів» (Порядок дій з питань забезпечення гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів). URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

53. Рішення Ради адвокатів України № 215 від 27.09.2013 року «Про прийняття радами адвокатів регіонів рішень про видачу свідоцтв про право на заняття адвокатською діяльністю особам, які звернулися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою про допуск до складання кваліфікаційного іспиту у період з 16.08.2012 р. до 16.02.2013 р.». URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

54. Рішення Ради адвокатів України № 221 від 27.09.2013 р. «Про затвердження роз'яснення щодо сплати щорічних внесків адвокатів, які змінили адресу робочого місця». URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rozyasnennya/2013.09.27-rozyasnennya-221.pdf>

55. Рішення Ради адвокатів України № 227 від 27.09.2013 р. «Про затвердження роз'яснень стосовно стажу роботи у галузі права для осіб, які отримали вищу юридичну освіту». URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

56. Рішення Ради адвокатів України № 25 від 17.12.2012 р. «Про встановлення плати за складання кваліфікаційного іспиту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr025418-12#Text>

57. Рішення Ради адвокатів України № 45 від 16.02.2017 р. «Про особливості участі адвокатів, адвокатських бюро та об'єднань у відносинах фінансового моніторингу». URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-04-r-shennya-rau-45_58b820b727365.pdf

58. Рішення Ради адвокатів України № 7 «Про затвердження роз'яснень стосовно роботи помічника адвоката за трудовим договором (контрактом)» від 27.09.2013 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-03-17-r-shennya-rau-7_56eac5731ca07.pdf

59. Рішення Ради адвокатів України № 74 від 27.07.2013 р. «Про забезпечення дотримання прав адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу». URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-06-26-r-shennya-rau-74_5d3ad49947cf7.pdf

60. Рішення Ради адвокатів України №249 «Про надання роз'яснень щодо видачі посвідчення адвоката України особі, яка склала присягу адвоката України та щодо випуску посвідчення адвоката України нового зразка». URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.11.19-rishennya-249.pdf>

61. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

62. Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної Асоціації Юристів (Нью Йорк, вересень 1990 р.). URL: <http://pravolib.pp.ua/ist-12--idz-ax247--nf-26.html>.

63. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії Ради асоціацій адвокатів та правових товариств Європи. URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf

64. Хартія основоположних принципів європейської юридичної професії: прийнята Радою адвокатських асоціацій та правничих товариств Європи (The Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) 25 листопада 2006 р. URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf.

65. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

66. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-

IV (ред. від 13.08.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Література

Основна література

1. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.
2. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 12.
3. Вільчик Т. Б. Функції інституційної адвокатури. Форум права. 2017 р. Вип. № 2. С. 24–29. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_2_6.pdf
4. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.
5. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14431>
6. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.
7. Зейкан Я. П. Адвокат: кримінальні справи : метод. поради : у 2 ч. Київ : Дакор, 2012. 728 с.
8. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи : метод. поради. К. : Дакор : Світ книг, 2012. 688 с.
9. Зейкан Я. П. Настільна книга адвоката у кримінальній справі. Київ: Дакор, 2016. 640 с.
10. Зейкан Я. П., Лисак О. М., Рябець Н. М. Адвокатська техніка

(підготовка до процесу і методики переконання). Київ: Дакор, 2020. 618 с.

11. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.

12. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Собрание сочинений в 8-ми томах. М.: Юрид. лит., 1967.

13. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/mediatsiya-u-profesijnij-diyalnosti-yurysta.pdf>

14. Мірило правовладдя: доповідь, ухвалена Венеційською Комісією на 106-му пленарному засіданні (Венеція, 11-12 березня 2016 року)/ за ред. С.П. Головатого. USAID, видання українською, червень 2017. URL: http://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Rule_of_Law_Checklist_UKR.pdf

15. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту. Право. 2021 р. С. 448.

16. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [І.В.Назаров, Т.Б.Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.]. Харків: Право, 2019. 352 с.

17. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. Харків: «Юрайт», 2018. 150 с.

18. Пономаренко Д. В. Тактичні питання захисту в кримінальному провадженні. Київ: Фенікс. 2018. 158 с.

19. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.

20. Синеокий О. В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: новый курс адвокатского права и адвокатской криминалистики : учеб. пособие / Гос. вуз «Запорож. нац. ун-т» М-ва образования и науки Украины. Изд. 2-е, испр.

и доп. Х. : Право, 2012. 516 с.

Додаткова література

1. Ivan V. Nazarov, Olena M. Ovcharenko, Yana O. Kovalyova, Yulia O. Remesкова. Independence of an advocate in disciplinary proceedings: a comparative approach with a focus on Ukrainian experience. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Volume IX, Issue 2(40), Spring 2019. С. 603-615.

2. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів / Г.В. Барабаш, Ю.М. Крамаренко, О.С. Тарасенко, С.А. Шалгунова, О.В. Шамара /За заг. ред. Шалгунової С.А. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 236 с.

3. Бакаянова Н. М. Чесність та добропорядна репутація адвоката. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. 2019. № 3. С. 5-10. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12061/Bakaianova%20Visnik%20adv.pdf?sequence=1>

4. Волошина Л. Розголошення адвокатської таємниці як підстава юридичної відповідальності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 6. С. 211-215

5. Дроздов О. М. Гарантії адвокатської діяльності в контексті міжнародних стандартів або «больові точки» сьогодення Адвокатури України (тези доповіді на міжнародній конференції: «Адвокатура – інститут збереження демократії і гарантія прав людини», яка відбулася у м. Києві 30 серпня 2018 року).

URL:https://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/Dopovid_Droz dov_30082018.pdf.

6. Дроздов О. Сучасні тенденції розвитку кримінального процесу України (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). Право України. 2017. № 12. С. 102-116.

7. Дэвид Майстер, Чарльз Грин, Роберт Галфорд. Советник, которому доверяют. Москва, Издательство «Манн, Иванов и Фебер», 2009. 139 с.

8. Криміналістична адвокатологія (технологія захисту у кримінальному провадженні України) : навч.-метод. посібник / Р.В. Комісарчук. Одеса.: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 184 с.
9. Лубяна К. Методика діяльності адвоката під час спрощеного позовного провадження у цивільному судочинстві України. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 36-42. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/7.pdf>.
10. Молло М. Правила адвокатской профессии во Франции (1842 г.). Перевод с французского / М. Молло М.: Издание Н.П. Шубинского, 1894. 98 с.
11. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: монографія за наук. ред. д.ю.н., проф. О. В. Капліної. Харків: Оберіг. 2018. 306 с.
12. Нестор Н.В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: проблеми теорії і практики. Київ: Алерта, 2018. 182 с.
13. Основи ораторського мистецтва юриста. Навчально-методичний посібник-практикум (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право) / уклад.: В.Д. Гапотій, О.О. Куліда. Мелітополь.: ФОП Однорог Т.В., 2018. 110 с.
14. Паляничко Д. Криміналістичні основи адвокатського розслідування. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11144/PALIANYCHKO%20D%20H.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
15. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Тактика захисника: поняття, зміст та місце в системі криміналістичної тактики. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2 С. 113-123. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_Sergeeva.pdf
16. Скрябін О. М. Захисник в кримінальному процесі: нормативно-правове дослідження: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09. Запоріжжя. 2017. 455 с.
17. Слива Л. Стратегія та тактика консультативної діяльності адвоката. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 286-293. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/50.pdf>.

18. Тітко І. А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: монографія / наук. конс. О. В. Капліна. Харків: Право, 2015. 448 с.

19. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.

20. Хмелевська Н. В. Стратегія забезпечення правової допомоги адвокатом в кримінальному провадженні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, № 2. С. 194-201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_26.

Інтернет-ресурси:

1. Блог Олександра Пономаренка – <http://advokatponomarenko.blogspot.com/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://vkdk.org>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України – <http://minjust.gov.ua>
7. Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України – <http://www.unba.org.ua/>
8. Переклади практики ЄСПЛ – <http://espch.kau.in.ua/perekladi-praktiki-espl/>
9. Українська Фундація правової допомоги – <http://ulaf.org.ua/>
10. Практика ЄСПЛ. Український аспект – <https://www.echr.com.ua/> .

Навчальне видання
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК

для самостійної роботи

та практичних занять

з НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Міжнародні стандарти адвокатури”

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 293 “Міжнародне право”

У к л а д а ч: О.М. Овчаренко